LANDSCHAPSPLAN LINGEOEVERS

30.3.2021

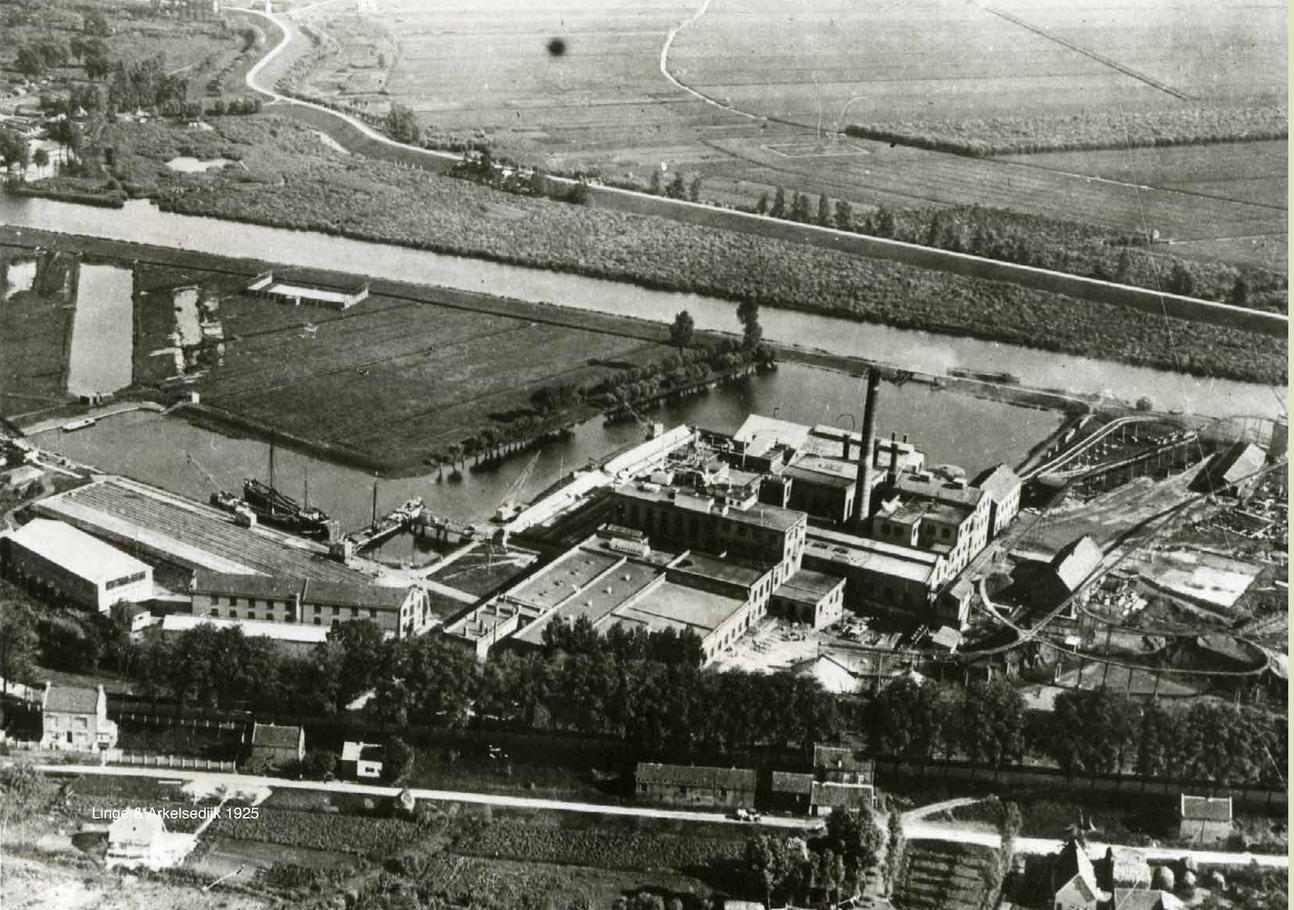
david habets, berte daan, anna fink

LANDSCHAPSPLAN LINGEOEVERS

aangepaste versie, maart 2021
david habets, berte daan, anna fink
in opracht van gemeente gorinchem

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 5
Kernkwaliteiten 7
Cultuurhistorie 9
Landschap en ecologie 13
Mobiliteit 15
Ambitiekaart 17
Deelgebieden en fasering 19
Deelgebied 1: Jaagpad 21
Deelgebied 2: Brug en Lingepark 33
Deelgebied 3: Arkelsedijk 41
Deelgebied 4: Centraal Magazijn (Lingezuid 2) 55
Principes Landschapsplan algemeen 57
Kunst 59
Placemaking 61
Beplanting 63
Bronnen 67

Linge & Arkelsedijk 1925

INLEIDING

Gorinchem groeit. Vlak boven de historische binnenstad liggen kansen voor nieuwe, binnenstedelijke ontwikkeling. De nieuwe identiteit bouwt voort op het industriële verleden: een oorspronkelijke, eigenstandige en ongepolijste plek in de stad. Maar anders dan nu opent het gebied zich naar buiten en verbindt het zich met de omgeving. Het gebied Arkelsedijk wordt getransformeerd tot een hoogwaardig stedelijk woongebied (geïnspireerd door het industriële verleden van het wereldbefaamde de Vries Robbé) waarbij nadrukkelijk verbinding wordt gezocht met de Linge. De Arkelsedijk wordt deels autovrij gemaakt en verbindt de nieuw wijk als dijk park met de Lingewijk, zodat uitwisseling ontstaat en de Linge ook vanuit hier goed beleefbaar wordt. De Linge wordt kwalitatieve drager en nieuwe ecologische verbinding tussen het 60 jaar oude natuurgebied in het buitengebied en de Merwede.

Het landschapsplan vormt een kader voor de transformaties in de gebieden langs de oevers die gaan plaatsvinden. Deze transformatie zal gefaseerd in de tijd plaats, zo ook de planvorming. Het landschapsplan dient als onderligger voor de planvorming van de deelgebieden en zorgt voor continuïteit en waarborgt de kwaliteiten van de groene Linge.

publieke werken
volkstuinen, Lingewijk,
begraafplaatsen en de vestingwerken

Landschapskamers van groene dijken
en bruggen

Cultureel erfgoed van de Vries Robbé
en de Hollandia

De groene rivier in de stad 60: jaar
een unieke rivierecologie

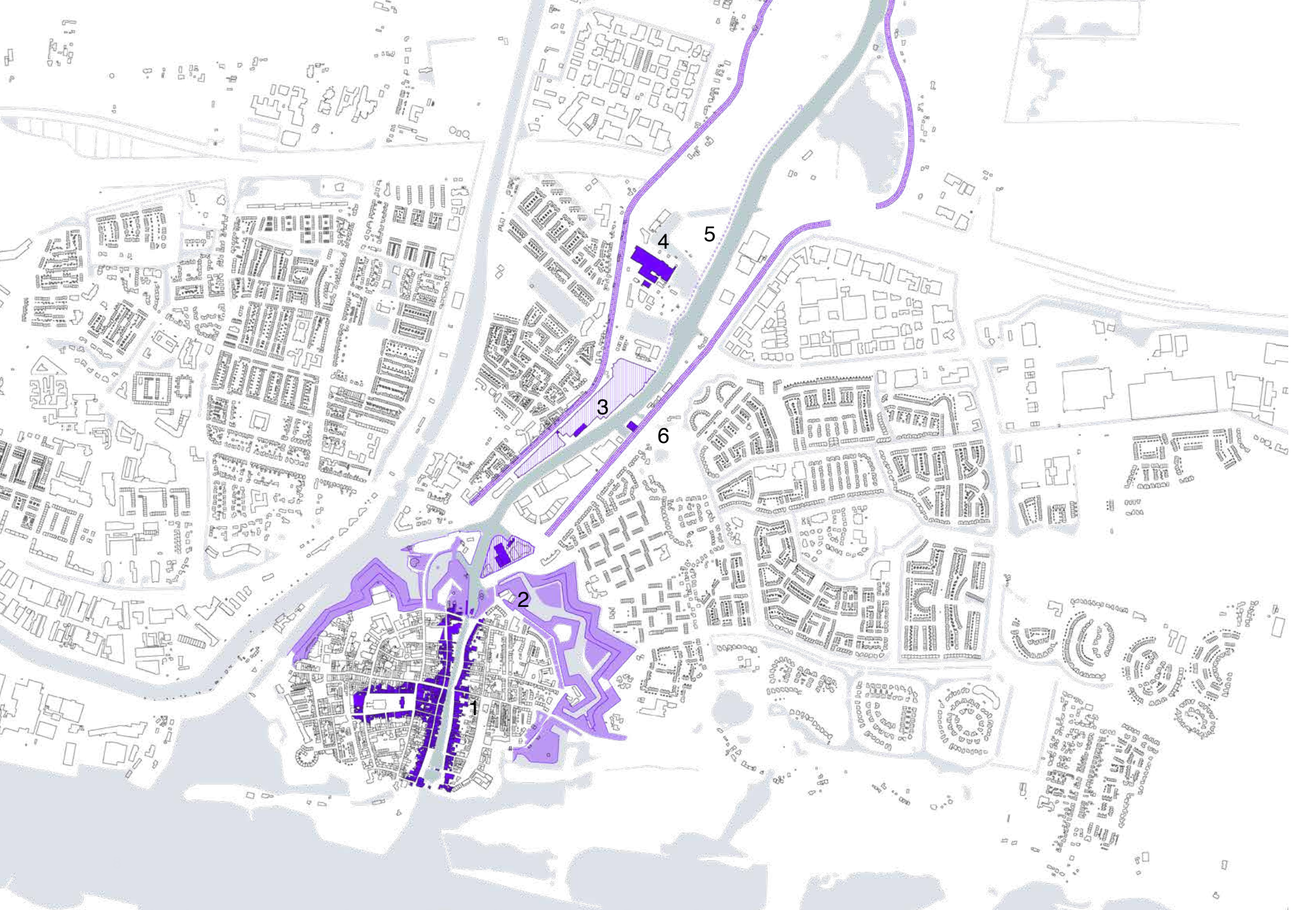
KERNKWALITEITEN VAN DE LINGE IN GORINCHEM

De riviernatuur van de lommerrijke rivier de Linge en haar dijken met daarlangs het cultureel erfgoed van bedrijven van wereldfaam zoals de Vries Robbé en de suikerraffinaderij Hollandia vormen de kern van identiteit van het gebied: een plek waar de beleving van industrie en natuur elkaar versterken.

- Volkstuinen, Lingewijk, begraafplaatsen en de vestingwerken
- Landschapskamers van groene dijken en bruggen
- Cultureel erfgoed van de Vries Robbé en de Hollandia
- De groene rivier in de stad 60: jaar een unieke rivierecologie

> Eerste schets voor de ecologische oevers van de Linge

CULTUURHISTORIE

De geschiedenis van Gorinchem tekent zich door de strijd met water en de markt- en doorvoerstad die het werd dankzij het water (lees veel meer in de prachtige cultuurhistorische verkenning van SteenhuisMeurs, 2020). De Linge stroomt vanuit het achterland, door het hart van de stad richting de Merwede. Er liggen grote kansen om langs deze hele strekken het verhaal van Gorinchem en de Linge te vertellen.

• De binnenstad van Gorinchem bestaat uit een zogenoemde Bovenstad en Benedenstad. In de bovenstad zijn plaatselijk directe lijnen (stegen) dwars op de Linge, in de benedenstad loopt een brede kade langs de rivier.

• De vestingwerken markeren de rand van de binnenstad als zeedijken

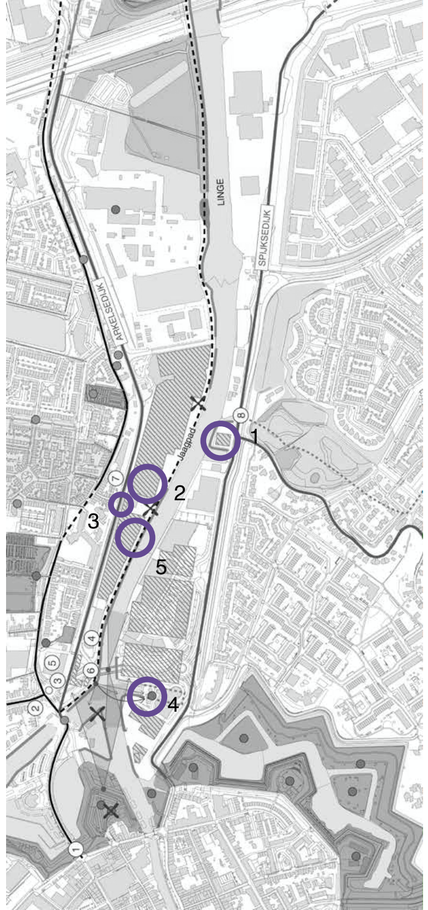
• Historisch hart van de locatie is gevormd door staalbedrijf De Vries Robbé. 1/4 van de bevolking van Gorinchem was hier werkzaam.

• Het verhaal van De Vries Robbé leeft nog steeds in het collectief geheugen van Gorinchem.

• oorspronkelijk lag een doorgaand jaagpad langs de Linge aan de westzijde

• Zie ook: cultuurhistorische verkenning, SteenhuisMeurs, 2020.

1. Bovenstad-Benedenstad
2. Fortwallen van de stad
3. Relicten van de Vries Robbé
4. Hollandia
5. Historisch Jaagpad
6. Groene dijken in de stad

Relictenkaart SteenhuisMeurs – interessante objecten uit de tijd van De Vries Robbé:

1. Scheepswerf De Vries Robbé
2. Loods De Vries Robbé
3. Transformatorgebouw
4. Verplaatst Rotondegebouw Merkelbach
5. Originele glazen puien achter golfplaten verscholen

CULTUURHISTORIE EN PUBLIEKE RUIMTE

Met de relicten van het industrieel verleden langs de Linge kan het verhaal van Gorinchem en de Vries Robbé verteld worden. In de planvorming benadrukken wij dan ook dat het een belangrijk moment is deze laag in de geschiedenis van de stad niet uit te wissen, maar de pracht en schoonheid van deze relicten te integreren in de nieuwe planvorming. Zoals op vele plekken in Nederland (GWL-terrein Amsterdam, Strijp-R Eindhoven, Binnenhavens Deventer) waarborgen deze loodsen, transformatorhuisjes, staalconstructies de karakter en het verhaal van deze plek.

• Veel bebouwing uit de tijd van De Vries Robbé is inmiddels gesloopt.

• Nog een aantal bijzondere elementen uit de tijd van De Vries Robbé aanwezig (zie links). Deze behouden en integreren in de nieuwe bebouwing kan een belangrijke kernkwaliteit worden voor de nieuwe ontwikkeling.

• Direct ten westen ligt de Lingewijk - gebouwd door De Vries Robbé voor de toenmalige werknemers. Het verhaal van De Vries Robbé kan versterkt worden door de verbindingen tussen de Linge en de Lingewijk te versterken. De historie van deze plek kan veel voor toekomstige ontwikkelingen betekenen.

• Zie ook: Rapport Linge Gorinchem, SteenhuisMeurs, 2020.

LANDSCHAP EN ECOLOGIE

De riviernatuur van de Linge is uniek en is al zestig jaar erkend als belangrijke Nederlands natuurgebied. De dijken (met de prachtige monumentale platanen) en de oevers bieden een uniek habitat. De nieuwe planontwikkeling kan kansen bieden voor de ecologie van buitengebied tot aan de Merwede. Wonen aan de nieuwe groene Linge kan een uniek en eigentijds woonmilieu opleveren. Samenwonen met de bever in de stad!

- In het plangebied treffen natuur en industrie op elkaar.

- gebied sluit aan bij Natura 2000 gebied aan Noordzijde, Merwedenatuur aan de zuidzijde.

- Habitatrichtlijnen van het Natura2000 gebied heeft 5 soorten die centraal staan: de bittervoorn, de grote modderkruiper, de kleine modderkruiper, kamsalamander en de bever.

- De vleermuisroute langs de monumentale platanen van de Arkelsedijk is essentieel.

- Dijknatuur, gemaaide dijken en het sterke raamwerk van platanen is karakteristiek

MOBILITEIT

De nieuwe ontwikkelingen bieden grote kansen om langs de west- en oostoever van de Linge nieuwe langzame routes voor voetgangers en fietsers te maken. En in alle rust vanaf de stadswallen naar het buitengebied langs de Linge te struinen.

Autoverkeer zal minimaal en zo efficiënt mogelijk ontsloten worden. Een belangrijke aandachtspunt is hierbij dat de dijken als landschappelijke elementen leesbaar blijven in het landschap. De nieuwe brug zal met zorg en precisie in het landschap opgenomen moeten worden.

- Continuiteit voor langzaam verkeer langs de westzijde van de Linge vanuit de binnenstad tot aan Natura 2000 gebied

- Nieuwe brugverbinding om wijken aan weerszijden van de Linge te verbinden

- Fietsroute aan oostzijde Linge volgt de oever; plaatselijk de Spijksedijk

- Nieuwe verbinding aan oostzijde onder de A15 door (Spijksepad)

- Smalle verbindingen over de dijk, tussen Linge en achterliggende wijken

1. Nieuw Jaagpad (west)
2. Nieuwe Lingebrug
3. Fort route (oost)
4. Spijksepad
5. Verbindingen met de Lingewijk

AMBITIEKAART

1 GROENE RIVIER IN DE STAD

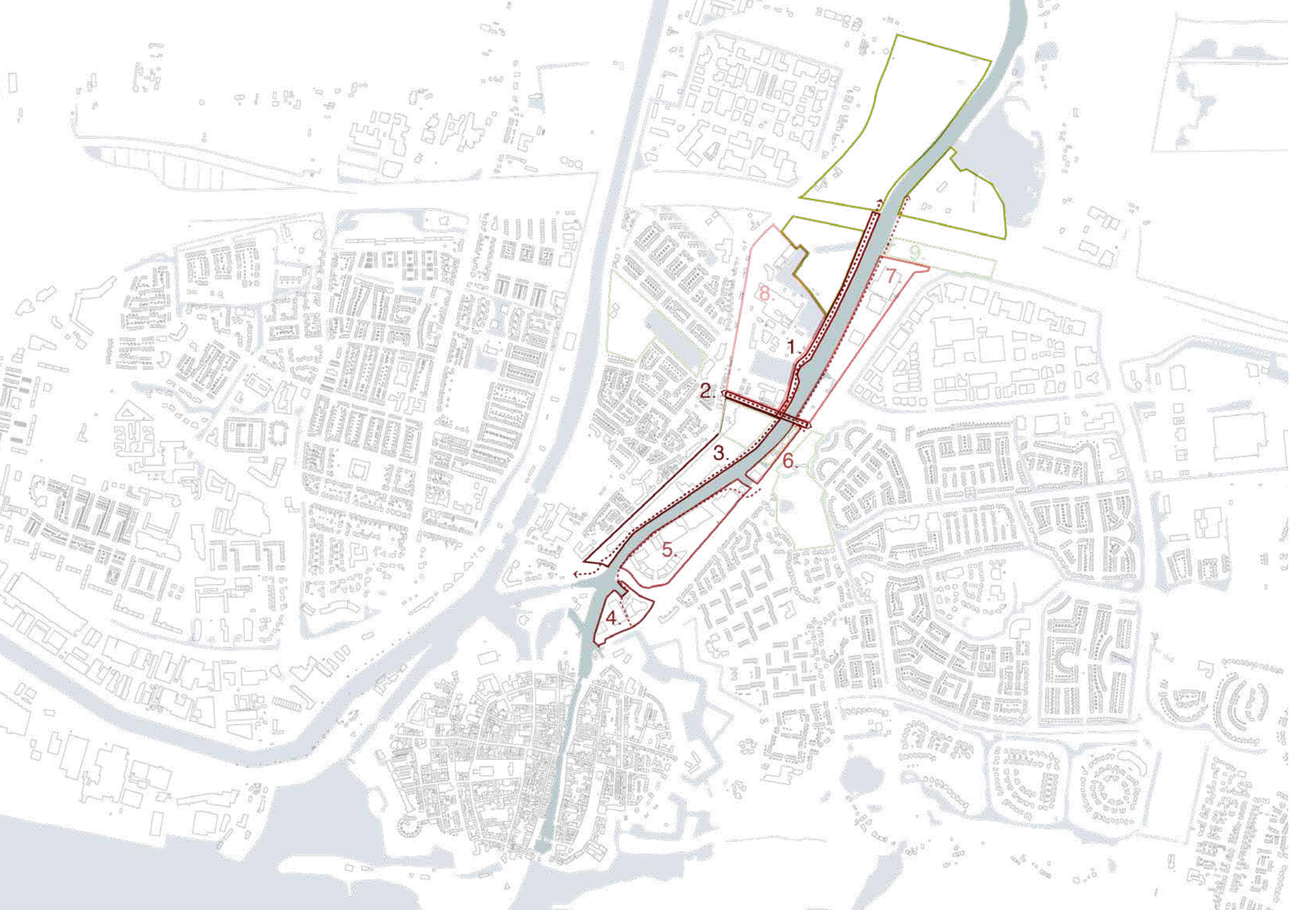
- robuuste groene oevers met intieme plekken en een plein aan de rivier
- publiek jaagpad van stad naar Natura2000
- solitaire en boomgroepen herintroduceren
- groene verbindingen Oost-West versterken

2 STAD AAN DE RIVIER

- publieke ruimte gericht op de lengte van de Linge
- historie van De Vries Robbé laten spreken
- groene kamers tussen de dijken en bruggen

3 GOEDE TOEGANG TOT HET WATER VOOR IEDEREEN

- de mens kan individueel of gezamelijk genieten van het water
- ontspannen verbindingen met de Lingewijk en het Wijdschild
- publieke ruimte die zorg draagt voor binding in de wijk

DEELGEBIEDEN EN FASERING

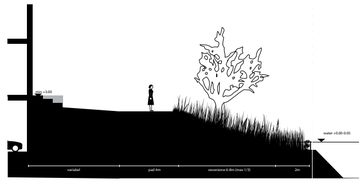
Het landschapsplan vormt een kader voor de transformaties in de gebieden langs de oevers die gaan plaatsvinden. Deze transformatie zal gefaseerd in de tijd plaats, zo ook de planvorming. Het landschapsplan dient als onderligger voor de planvorming van de deelgebieden en zorgt voor continuïteit en waarborgt de kwaliteiten van de groene Linge.

Het realiseren van het publieke jaagpad en het ontwerp van de nieuwe Lingebrug hebben de prioriteit en zijn randvoorwaardelijk voor het verder uitwerken van de planlocaties.

1. Publiek jaagpad langs de Linge

2. Nieuwe Linge-brug

3. Ontwikkeling Arkelsedijk
4. Linge-Zuid 2 ontwikkeling
5. Herontwikkeling bouwmarkten
6. Integrereren vrijplaatsen
7. Spijkse steenoven ontwikkeling
8. Corbion herontwikkeling
9. Ecologische verbinding A15

Arkelsedijk ontwikkeling

Corbion-terrein

DEELGEBIED 1
JAAGPAD (WESTELIJKE OEVER)

Het publiek jaagpad is het eerste project waarmee de Linge oevers terug aan de stad, haar bewoners en de natuur gegeven worden. We streven naar continuïteit van de stadswallen tot aan het buitengebied. Een genereus ecologisch profiel met royaal ruimte voor fietsers en voetgangers om de Lingeoevers te beleven.

• oeverzone minimaal 14 meter breed van de vestingwerken tot aan de A15

• langzaam verkeer, doorgaande route voor voetgangers en fietsers van de stad tot aan het buitengebied

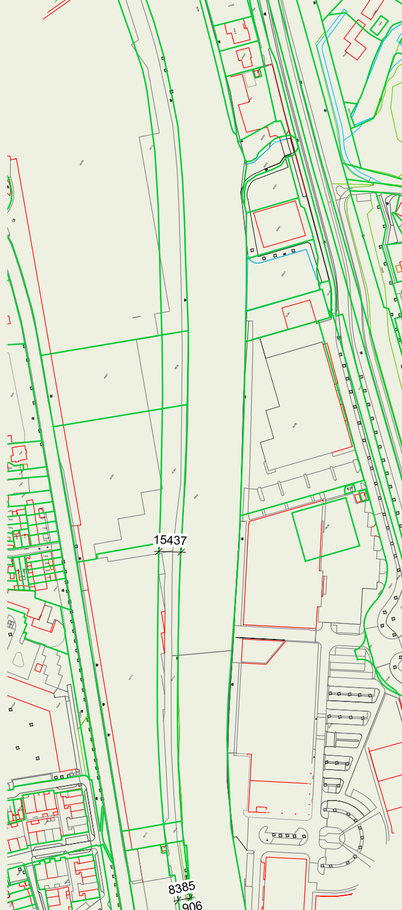
• licht afgestrooid asfalt

• 4 meter breed voetgangers en fietspad

• ecologische natte verbinding 8-10 m ecologische oeverzone, helling minimaal 1:3

• nieuwe afscheiding bij Corbion om de veiligheid op het terrrein te waarborgen

publieke oeverzone minimaal 14 meter breed van de vestingwerken tot aan de A15 perceel langs de Linge oever vrijhouden als publieke ruimte

robuuste ecologische oevers

natuurlijke oevers Linge

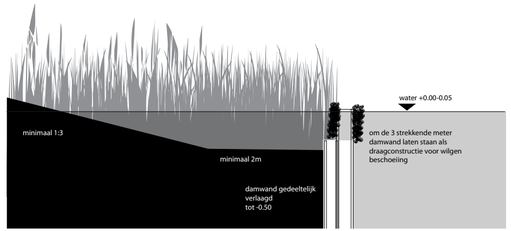

Natuurlijke oevers en cultuurhistorie

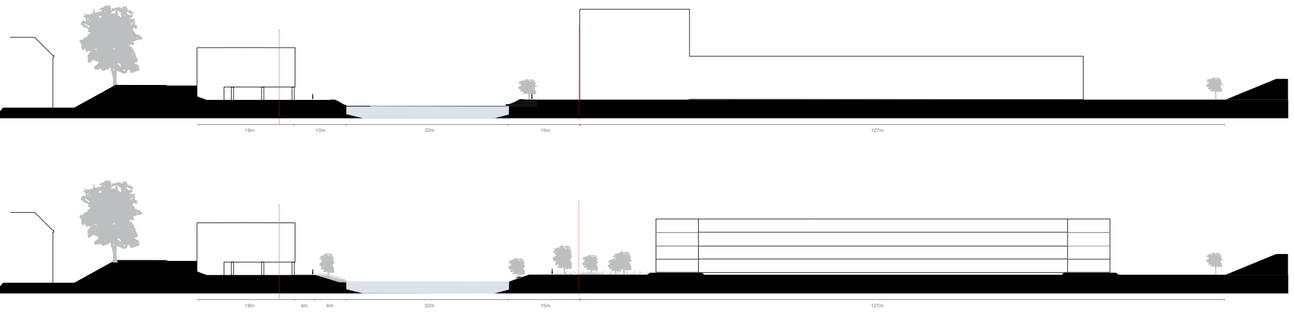
CONTINUÏTEIT VAN BINNENSTAD TOT ONDER DE A15

doorsnede 1 Arkelsedijk – brandweerkazerne

detaildoorsnede principe oeverinrichting

PRINCIPES

• oeverzone minimaal 14 meter breed van de vestingwerken tot aan de A15

• ecologische natte verbinding 8-10 m ecologische oeverzone, helling minimaal 1:3

• integreren van bestaande damwanden in de opbouw van de nieuwe ecologische oever (in nauw overleg met het waterschap).

• vooroever-principe toepassen, d.m.v. het verlagen en perforeren van bestaande damwanden

• Toename van verhard oppervlak moet gecompenseerd worden, evenals toename van volume tussen +1 en +3 m NAP in winterbed Linge.

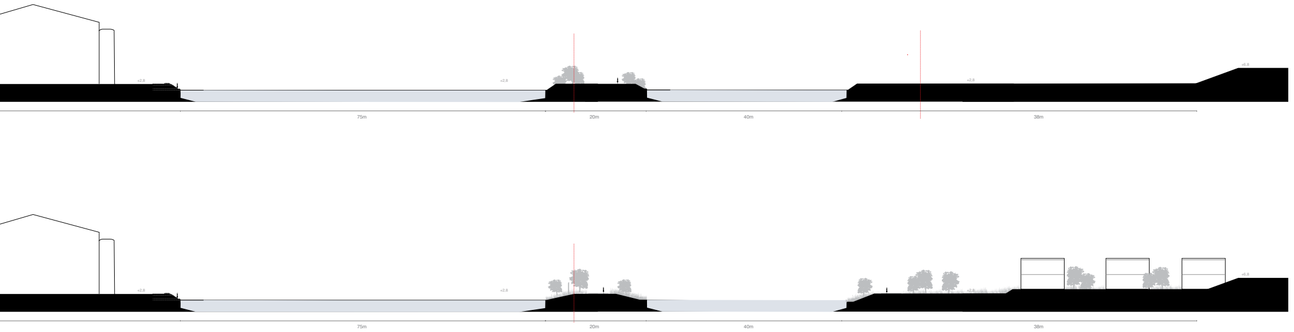

^ westoever bij de brandweerkazerne minimaal 10m
v aanzicht oude loodsen De Vries Robbé vanaf het water

doorsnede 8 Arkelsedijk – Corbion terrein

CONTINUÏTEIT VAN BINNENSTAD TOT ONDER DE A15

PRINCIPES

• oeverzone minimaal 14 meter breed van de vestingwerken tot aan de A15

• nieuwe afrastering van het Corbion terrein integreren en laten wegvallen in het bestaande struweel. De veiligheid waarborgen van het bedrijfscomplex is een belangrijk aandachtspunt.

^ toegang tot binnenhavens Corbion terrein
v bestaande situatie van het oorspronkelijke jaagpad bij de Arkelsedijk

PRINCIPE - BRUGGEN VAN HET JAAGPAD

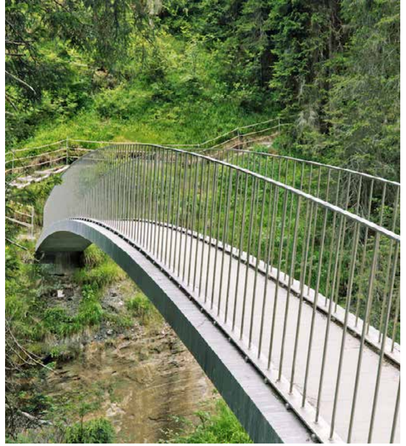
• eenvoudige bruggen

• voor fietsers en wandelaars

• lichte constructie

Referenties Jürg Conzett

PRINCIPE - OEVERS

• hergebruiken bestaande stalen damwanden, verlagen en perforeren

• helling minimaal 1:3

• solitaire en kleine boomgroepen (zie principe bomen voor uitwerking)

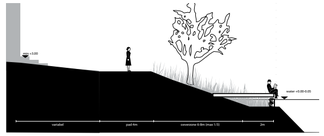
• de Linge als sterk element in het gebied, geen uitbreiding van de Linge

• bestaande binnenhavens behouden, en gebruiken om karakter van deze gebieden aan te scherpen

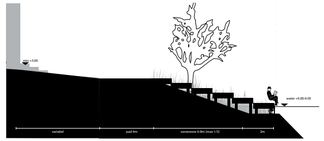
• Afmeren is niet automatisch mogelijk/toegestaan.

principe profiel ecologische oever

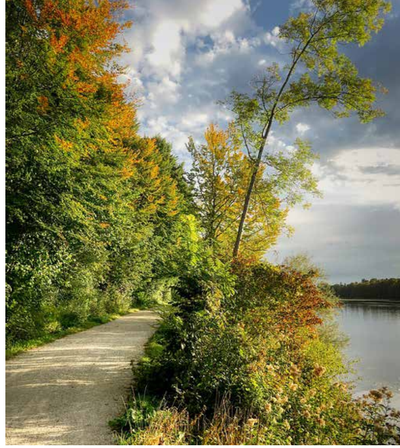
principe profiel intieme plekken aan het water

principe profiel plein met trappen aan het water

principeprofiel oostzijde singelkwaliteit

PRINCIPE - MATERIALISATIE

jaagpad: wandelpad op vestingwerk Gorinchem doortrekken. asfalt met lichte instrooi

dijken: donker asfalt

- eenheid en aansluiten
- robuust en eenvoud
- behoud/hergebruik waar mogelijk

bestaande stelconplaten bij Delihome hergebruiken

refererentie oevertrappen

PRINCIPE - BOMEN

- behoud platanen op de Arkelsedijk
- fruitbomen als mitigerende maatregel langs Arkelsedijk
- oevervegetatie: Salix, Populus nigra, Fraxinus excelsior, Alnus glutinosa en Ulmus
- solitaire notenbomen (Juglans, Castanea, Malus)

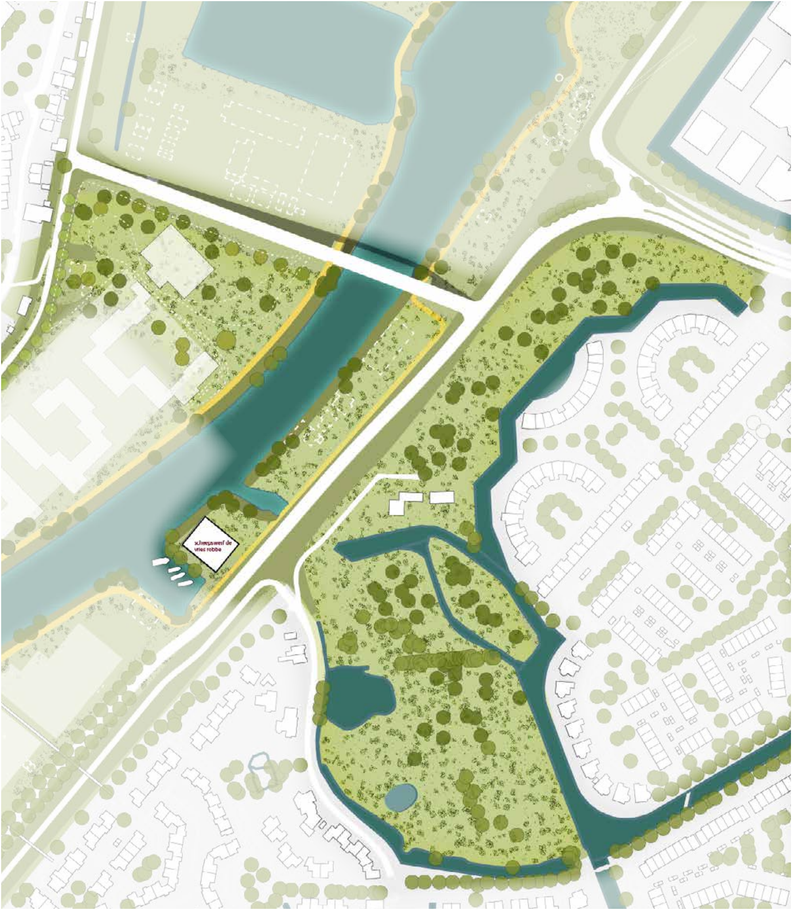
fruitbomen langs de Linge

Walnoootbomen langs de Linge bij een loods van de Vries Robbé

monumentale platanen op de Arkelsedijk

DEELGEBIED 2
BRUG

De nieuwe Lingebrug is cruciaal voor een goede landschappelijke inpassing van de nieuwe ontwikkelingen langs de Linge. De brug verbindt de Arkelsedijk aan de Spijksedijk en biedt kansen groengebieden oost en west ecologisch te verbinden.

• eenvoudige en robuuste brug, geïntegreerd in het dijklandschap en de nieuwe ecologische verbinding

• ecologisch park tussen dijk en Linge

• zonnehelling tegen de nieuwe Linge-brug aan

• natuurlijke verbinding met bijzondere bomen

• ecologische verbinding oost-west over de Linge

• verkeersontwerp voor de nieuwe brug en toegang tot de nieuwe wijk aan de Arkelsedijk is cruciaal voor het ontwerp. Ervaring van de dijk en het rivierlandschap moet hierin één van de leidende principes zijn.

Gorinchem

A15

Leerdam

Geillicum

Rumpt

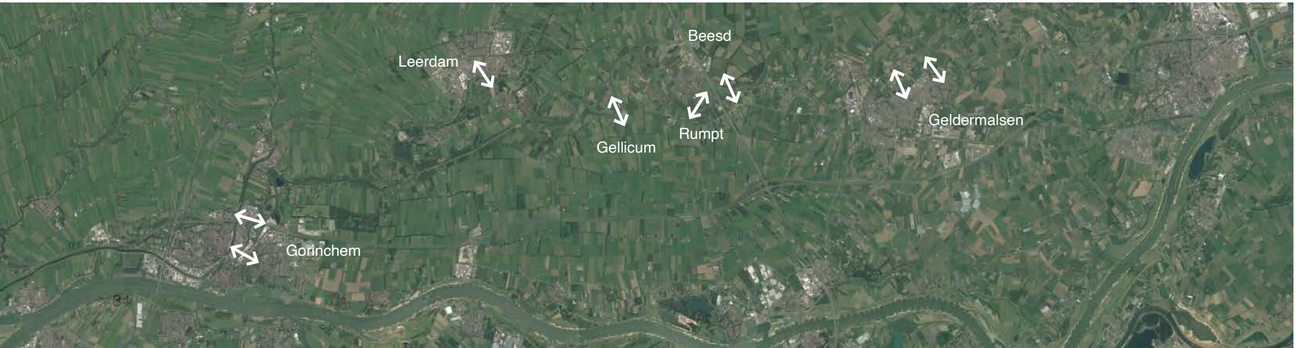
Beesd

Geldermalsen

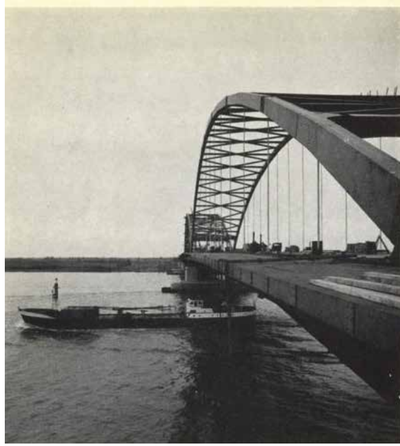
Geldermalsen

PRINCIPE - NIEUWE LINGE BRUG EN BESTAANDE BRUGGEN OVER DE LINGE

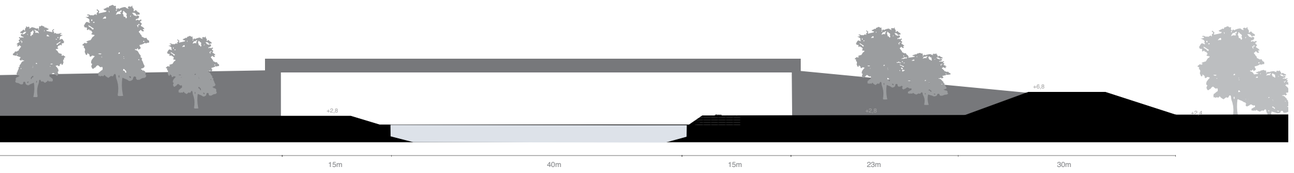
• bestaande bruggen zijn eenvoudig en utilitair

• bestaande groene oevers lopen door onder de meeste bruggen

bruggen van de Vries Robbé – stalen ingenieurswerken

PRINCIPE - NIEUWE LINGE BRUG

• eenvoud en robuuste brug in het gedachtegoed van De Vries Robbé

• ecologische oeverzone loopt door onder brug minimaal 15 meter vrijhouden vanaf de oever aan beide zijde (overspanning minimaal 70 meter)

• brug integreren in nieuwe zonnehelling tegen de nieuwe Linge brug aan

• onderzoeken of building with nature principes kunnen worden toegepast, ecologische verbinding oost-west over de Linge

• verkeersontwerp voor de nieuwe brug en toegang tot de nieuwe wijk aan de Arkelsedijk is cruciaal voor het ontwerp. Ervaring van de dijk en het rivierlandschap moet hierin één van de leidende principes zijn.
• vaste brug wordt (dus niet bedienbaar)
• Onderzijde brug op minimaal +7,30 mNAP.
• Aandachtspunt is de helling en aansluiting op de Spijkse dijk , de volume-inname in winterbed van de Linge (en compensatie hiervan)

referenties brug:
^ Next Architects,
v Vogt Landschaftsarchitekten

^ bestaande situatie ligging nieuwe Linge brug
v bestaande situatie van het oorspronkelijke jaagpad bij de Arkelsedijk

PRINCIPE - PARK, ECOLOGISCHE OOST-WEST-VERBINDING

• park aan de Linge als een ecologische verbindingszone tussen Lingewijk en Oostzijde

• park als arboretum (verzameling van bijzondere bomen)

• ecologisch park, dat biodiversiteit stimuleert

• park dat ruimte biedt voor bewoners uit de Lingewijk alsook bewoners uit het nieuwe deel.

• natuurlijk spelen, laten opgaan in het landschap. ecologie als thema, zonder te vervallen in standaard ‘natuurspeeltuin’

Stadspark Maastricht -
arboretum aan de Maas

ecologisch park girona’s shores
EMF landscape

helling aan de noordkant van het park
westerpark

natuurspeeltuin ‘wilde westen’
westerpark

DEELGEBIED 3
ARKELSEDIJK

Het Arkelsedijk gebied biedt kansen om met de nieuwe woonwijk het verhaal van de Vries Robbé te vertellen. Door de bijzondere cultuurhistorische relicten te integreren in de nieuwe woonbebouwing, de Lingewijk te verbinden via het nieuwe dijkpark en een plein aan de Linge te maken rondom de oude loodsen en het transformator huisje.

Arkelsedijk met monumentale platanen

Arkelsedijk 1907 - smalle dijk om te flaneren

Max Lieberman - Papagaienallee

PRINCIPE DIJK

uitsnede van de autovrije Arkelse dijk

• behoud bestaande trappen

• duidelijke familie van materialisatie trappen

• hellingen / op- en afgangen:
  - in de lengte van de dijk
  - maximaal 1:16

• top van de dijk: smalle voetgangerszone van 4 meter breed

trap Theodorus Bosstraat

opgang Arkelsedijk 2 - 101 bij Corbion 1:8

opgang Arkelsedijk 3 - bocht arkelsedijk

opgang arkelsedijk 1:16

park op de Arkelsedijk
nieuwe woningen, trapopgang, voetgangerszone van 4 meter breed

PRINCIPE - ONTSLUITING

• De Arkelsedijk vrijhouden van regulier autoverkeer (noodroute brandweer), regulier onderhoud aan de dijk en inspectie blijft wel mogelijk.

• Ontsluiting vanaf Noordzijde plangebied

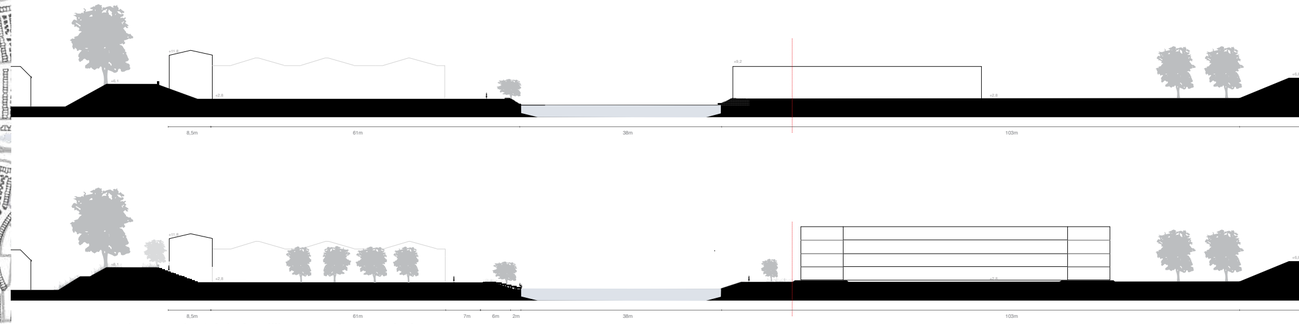
• Jaagpad enkel voor langzaam verkeer (noodroute brandweer)

• Nieuwe brugverbinding over de Linge, aansluitend op de beide dijken.

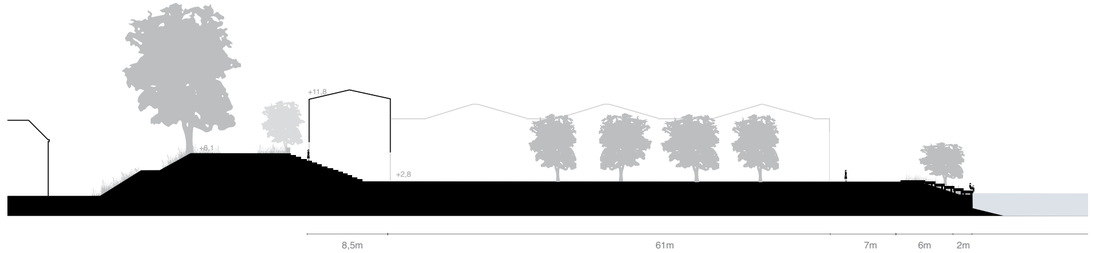
1. nieuwe Linge brug

2. noodroute brandweer

3. jaagpad vrijhouden - alleen voor noodverkeer

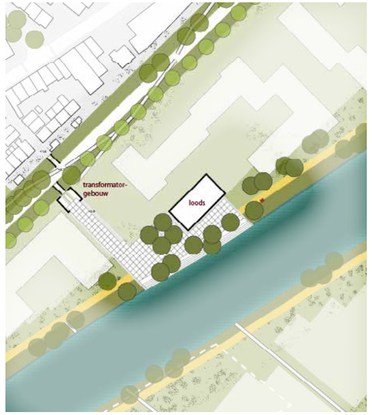
doorsnede 4 Arkelsedijk – transformatorhuis

doorsnede van het groene plein aan de Linge en de Arkelsedijk met nieuwe opgangen

detail van de oevertrappen

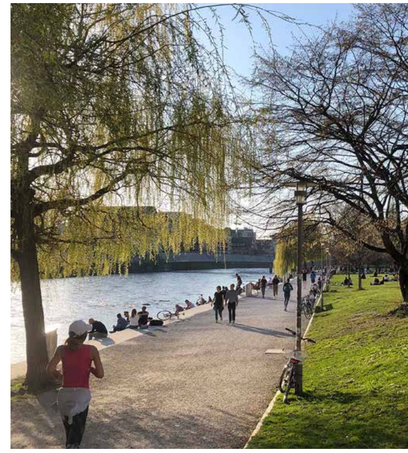

PRINCIPE - GROEN PLEIN AAN DE LINGE

bestaande situatie: voorplein met oorspronkelijke bebouwing de Vries Robbé. bestaande stelconplaten hergebruiken

refererentie publieke ruimte aan het water: Wipkingerpark Zurich

refererentie trappen: zoveel mogelijk doorgaande ecologische verbinding, Oberer Letten Zurich

schets impressie: ecologische oever, het jaagpad en het plein aan de Lin

PRINCIPE - CULTUURHISTORISCHE ELEMENTEN ALS PUBLIEKE RUIMTE

• behouden bestaande karakteristieke gebouwen

• nieuwe toegangen door gebruik te maken van oorspronkelijke elementen, trap door transformatorhuis

• publieke functie in loods aan het nieuwe Linge plein

Transformatorhuis Arkelsedijk

Referentie Cultuurhistorie en publieke ruimte
Amersfoort
de Vylder

Loods van De Vries Robbé

PRINCIPE - MEUBILAIR EN VERLICHTING

meubilair havenplein Deventer
redscape

• functioneel en robuust meubilair

• voorkeur voor natuurlijke materialen

• verlichting zo weinig mogelijk strooilicht

verlichting in de Lingewijk

• eenvoud, overnemen verlichting van de Lingewijk. Niet historiserend, ook niet infrastructuctureel uiterlijk.

• 1 familie van meubilair langs de gehele Lingeoevers Gorinchem (verder uit te werken in Linge-catalogus)

DEELGEBIED LINGE 2 ZUID (CENTRAAL MAGAZIJN)

- bebouwing dwars op de dijk
- publiek plein bij haventje
- dubbele platanenrij vestingwerken doortrekken
- fietspad vanuit binnenstad langs Rotondegebouw naar oostelijke oever Linge
- publiek pad langs de oever

Verplaatst ontvangstgebouw De Vries Robbé

Loodsen De Vries Robbé haaks op de Spijksedijk

dubbele platanenlaan op de vestingwerken van Gorinchem

natuur en cultuurhistorie van het vestingwerk

UITGANGSPUNTEN LANDSCHAPSPLAN

1 GROENE RIVIER IN DE STAD

- robuuste groene oevers met intieme plekken en een plein aan de rivier
- publiek jaagpad van stad naar Natura2000
- solitaire en boomgroepen herintroduceren
- groene verbindingen Oost-West versterken

2 STAD AAN DE RIVIER

- publieke ruimte gericht op de lengte van de Linge
- historie van De Vries Robbé laten spreken
- groene kamers tussen de dijken en bruggen

3 GOEDE TOEGANG TOT HET WATER VOOR IEDEREEN

- de mens kan individueel of gezamelijk genieten van het water
- ontspannen verbindingen met de Lingewijk en het Wijdschild
- publieke ruimte die zorg draagt voor binding in de wijk

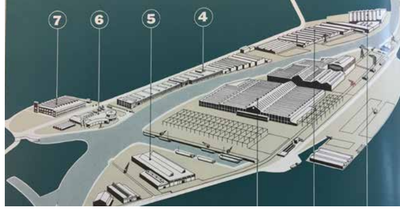
PRINCIPE - KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE

- kunstwerken grijpen terug op de geschiedenis van De Vries Robbe

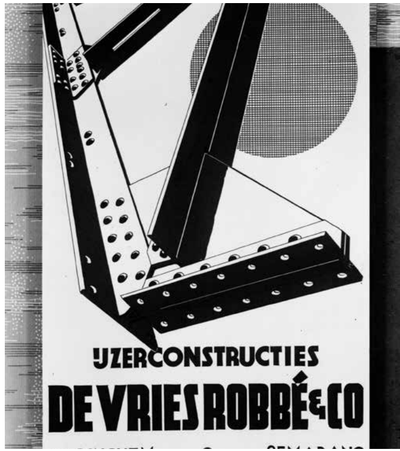
- terughoudend, liever 1 grote interventie (tijdelijk of blijvend) dan versnipperd over het gebied

- 1% van het totale bouwbudget investeren in een beeldbepalend kunstwerk

- inzetbaar als motor voor transformatie en zichtbaarheid van het gebied

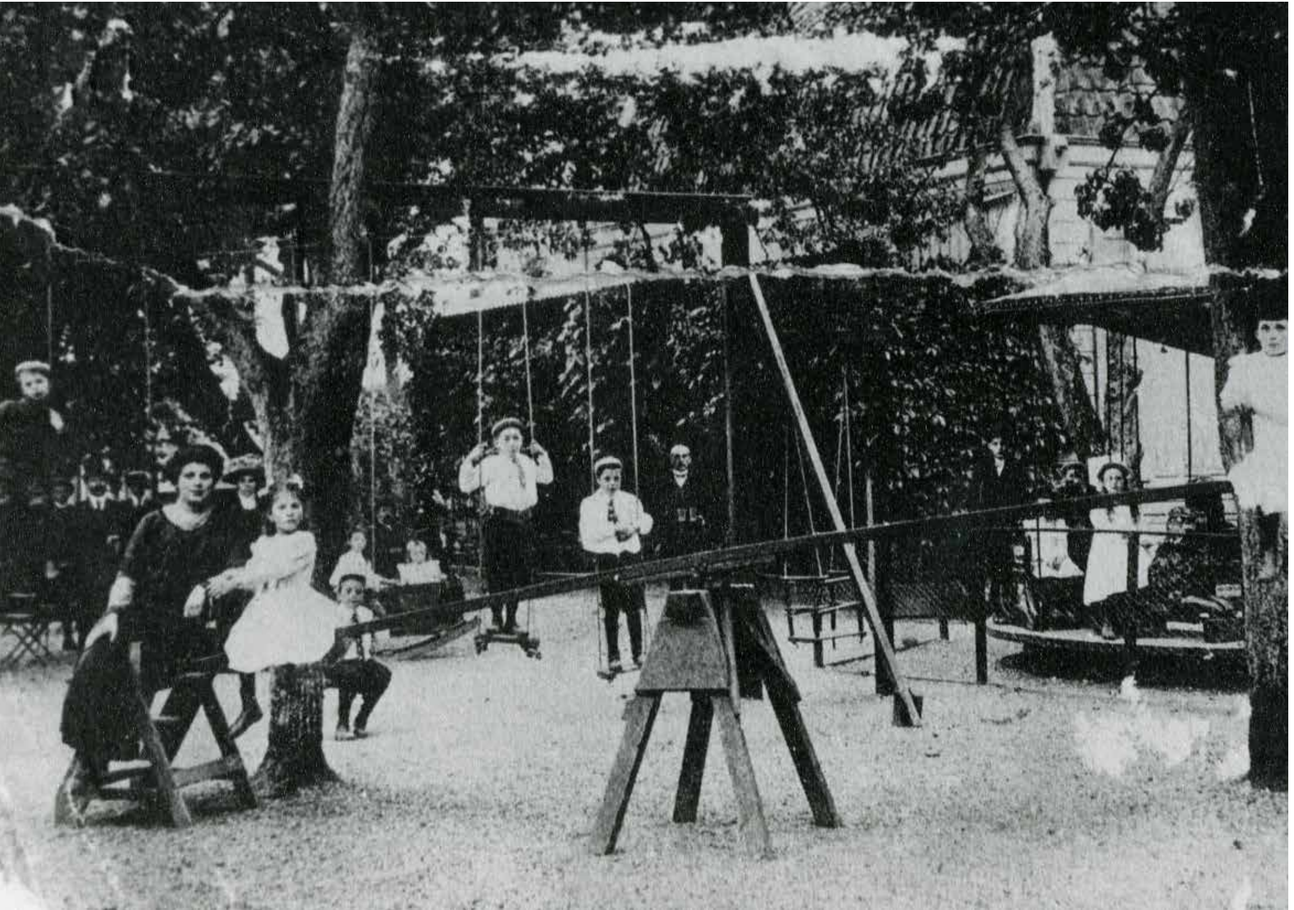
Schematische weergave van de fabriekshallen ten tijde van De Vries Robbe

Plakaat van De Vries Robbe

Frank Havermons – Dortyard

PRINCIPE - ZORG VOOR EEN GOEDE SOCIALE STRUCTUUR

Foto's: impressies Camping Lievelinge

• De Vries Robbe zette destijds stevig in op een sterke sociale structuur in de Lingewijk.
• 'Placemaking' (tussentijdse invulling van het gebied) legt de verbinding tussen het gebied en haar gebruikers. Wanneer een plek meer betekenis heeft, heeft dit een positief effect op de waarde van een locatie.
• In de omgeving van Gorinchem zijn meerdere partijen hiervoor misschien geschikt: bv Camping Lievelinge, Hippiefestival Gorinchem.
• Koppelen van cultureel erfgoed aan het opbouwen van een sociale structuur. Mogelijkheid in leegstaande hallen, terrein RvB bij voormalig centraal Magazijn
• Dit zou idealiter voorjaar 2021 starten, en een continu proces zijn gedurende de jaren van ontwikkeling. En daarmee kan een sterke sociale structuur onderdeel van de wijk worden.
• zie ook: Cultuurhistorisch onderzoek, SteenhuisMeurs: concept rapport Gorinchem Lingeoevers, 2020

PRINCIPE - BEPLANTING OEVERS

rietorchis

moeraspirea

- doortrekken van de oevervegetatie vanuit Natura2000 gebied.

- habitat creeeren waarin de ecologisch waardevol aangemerkte planten goed gedijen (zie: Haalbaarheidsstudie ecologische verbindingszones Gemeente Gorinchem, 2019)

dotterbloem

BEPLANTING DIJK

knoopkruid

margriet

wilde cichorei

wilde peen

kamgras

pastinaak

BEPLANTING BERMEN

rietorchis

margriet

knoopkruid

wilde peen

pinksterbloem

echte koekoeksbloem

p 04 cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 10 cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 13 bittervoorn - https://www.fishandboat.com/Fish/PennsylvaniaFishes/GalleryPennsylvaniaFishes/Pages/CarpsandMinnows.aspx

p 13 grote modderkruiper - https://nl.wikipedia.org/wiki/Grote_modderkruiper

p 13 kleine modderkruiper - https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/kleine-modderkruiper

p 13 kamsalamander - https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/kamsalamander

p 13 bever - https://www.etsy.com/nl/market/bever_tekening

p 13 vleermuis - https://www.shutterstock.com/nl/search/bat+on+white+background

p 21 01.12.2020 https://pixabay.com/nl/photos/afstand-river-bank-herfst-water-4529348/

p 28 Bruggen Jürg Conzett, Die neuen Bruecken von, Tripadvisor

p 29 01.12.2020 https://pixabay.com/nl/photos/afstand-river-bank-herfst-water-4529348/

p 29 https://www.singelpark.nl/nieuws/aanstaande-zondag-moederdagwandeling/

p 30 onderaan: Oberer Letten Zürich, Rotzler Krebs Partner

p 34 google streetview

p 35 https://docplayer.nl/46680529-Ten-geleide-uitgereikt-ter-g-e-l-e-g-e-n-h-e-i-d-v-a-n-de-openstelling-op-15-maart-1961.html

p 36 Brug Lohsepark, Vogt Landchaftsarchitekten, https://www.dr-ing-binnewies.de/projekt/lohsepark-fuge/

p 37 Vlotwatering Bridge, Next Architects: https://www.nextarchitects.com/nl/projects/vlotwatering_bridge

p 39 Stadpark aan de Maas, https://nl.wikipedia.org/wiki/Stadspark_Maastricht#/media/Bestand:Maastricht,_Maas_en_stadspark1.jpg

p 39 EMF – Estudie Marti Franch, https://cgconcept.be/wp-content/uploads/sites/10/2017/01/estudi-marti-franch-1024x615.jpg

p 39 Cecile Obertop,https://www.iamsterdam.com/en/about-amsterdam/amsterdam-neighbourhoods/westerpark/westerpark

p 39 Jeroen Hofman, Natuurspeeltuin ‘wilde westen’, Westerpark

p 41 cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 41 Max Liebermann, Papagaienallee

p 49 Wipkinger park Zurich, Bela Brenn, https://wipkinger-zeitung.ch/themen/quartierleben/page/2/

BRONNEN

p 49 onderaan: Oberer Letten Zürich, Rotzler Krebs Partner

p 53 Redscape, Deventer, Foto’s: Michiel De Cleene

p 53 onderaan: google streetview

p 55, 2e van boven: cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 58/59 cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 59 Frank Havermons – Dortyard

p 60 cultuurhistorische verkenning SteenhuisMeurs

p 61 www.lievelinge.nl

p 63 rietorchis - https://www.cruydthoeck.nl/winkel/dactylorhiza-majalis-subsp-praetermissa/p71

p 63 moerasspirea - https://wilde-planten.nl/moerasspirea.htm

p 63 dotterbloem - https://wilde-planten.nl/gewone%20dotterbloem%20en%20spindotterbloem.htm

p 64 margriet - https://www.plantengrow.nl/leucanthemum-vulgare-maikonigin-wilde-margriet-252/

p 64 wilde peen - https://bentonswcd.org/plant/wild-carrot/

p 64 knoopkruid - https://wilde-planten.nl/knoopkruid.htm

p 64 wilde chicorei - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cykoria_podroznik_pokroj.jpg

p 64 kamgras - https://www.kuleuven-kulak.be/kulakbiocampus/lage%20planten/Cynosurus%20cristatus%20-%20Kamgras/?C=M;O=D

p 64 pastinaak - https://wimvanderneut.wordpress.com/pastinaak-pastinaca-sativa-subsp-sativa/

p 65 margiet - zie p 64

p 65 wilde peen - zie p 64

p 65 rietorchis - zie p 64

p 65 knoopkruid - zie p 64

p 65 pinksterbloem - https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand:Cardamine_pratensis_Pinksterbloem.jpg

p 65 echte koekoeksbloem - - https://wilde-planten.nl/echte%20koekoeksbloem.htm

Overige beelden en kaarten: Berte Daan, David Habets, Anna Fink

COLOFON

Opdrachtgever - Gemeente Gorinchem
Contact:
Ron Osenga, team Stadsontwikkeling - R.Osenga@gorinchem.nl

Opdrachtnemer - berte daan, david habets, anna fink
Contact:
berte daan landschap - info@bertedaan.nl

Copyright ligt bij Berte Daan Landschap & Atelier Fischbach